

Техніко-криміналістичне забезпечення початкового етапу розслідування контрабанди

Юрій Ковальов*

* Канд. юрид. наук, докторант ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9159-4499>, e-mail: koval.98819@gmail.com

DOI: 10.32353/khrife.3.2025.07 УДК 343.985(477)

Надійшло 18.08.2025 / Рецензовано 25.08.2025 / Прийнято до друку 24.09.2025 /
Доступно онлайн 30.09.2025

Мета статті — визначити сутність і зміст, а також особливості техніко-криміналістичного забезпечення початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою. Для реалізації поставленої мети застосовано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, а також спеціальні методи — діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий і узагальнення. З'ясовано, що техніко-криміналістичне забезпечення є комплексом організаційних і технічних заходів, спрямованих на ефективне застосування науково-технічних засобів і методів для виявлення, фіксування, вилучення й дослідження доказової інформації. На підставі узагальнення теоретичних підходів і практики розслідування кримінальних правопорушень з'ясовано, що особливості застосування науково-технічних засобів зумовлені слідчими ситуаціями, характерними для контрабанди, які своєю чергою визначають алгоритм слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій. Перспективи вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди вбачаються у поєднанні технологічних інновацій, удосконаленні методичного підходу, підвищенні кваліфікації представників органів досудового розслідування, розширенні матеріально-технічної бази й забезпеченні належного правового регулювання застосування науково-технічних засобів. Саме поєднання цих чинників здатне забезпечити точність, доказову цінність і швидкість отримання результатів слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, а також судових експертиз у цій складній категорії кримінальних правопорушень.

Ключові слова: криміналістичне забезпечення; досудове розслідування; початковий етап; науково-технічний засіб; спеціаліст-криміналіст.

Постановка наукової проблеми

Наука криміналістика має своїм головним завданням озброїти лави правоохоронців будь-якої відомчої належності теоретико-практичними рекомендаціями, здатними забезпечити ефективне досудове розслідування, і науково-технічними засобами, що сприятимуть виконанню тактичних завдань розслідування та досягненню цілей проведення процесуальних заходів. Сукупність знань і навичок, що стосуються застосування технічних засобів у сфері кримінальної процесуальної діяльності, традиційно називають *техніко-криміналістичним забезпеченням*.

Розроблення та впровадження науково-технічних засобів становить предмет дослідження окремого розділу науки криміналістики — криміналістичної техніки. Із кінця XIX століття система наукових положень і практичних рекомендацій про застосування технічних засобів постійно еволюціонує, інтегруючи новітні досягнення науково-технічної сфери, криміналістичної теорії та суміжних галузей знань.

Поняттям «техніко-криміналістичне забезпечення» найчастіше послуговуються у зв'язку з певними етапами або видами діяльності (зокрема, досудовим розслідуванням), своєю чергою «криміналістична техніка» визначає науковий напрям, що формує теоретичний фундамент відповідної сфери.

Реалізація техніко-криміналістичного забезпечення розслідувань передбачає цілісне розв'язання комплексу завдань — від нормативно-правового регулювання до організаційно-техніч-

ної та науково-методичної підтримки діяльності слідчих підрозділів. Це і розроблення та впровадження новітніх криміналістичних засобів, і вдосконалення наявних інструментів та методик, і застосування сучасних прийомів для виявлення, фіксування, вилучення та дослідження доказової інформації. Технічні, техніко-криміналістичні та науково-технічні засоби охоплюють прилади, інструменти й обладнання матеріального світу, конструкційні та функційні характеристики яких дають змогу ефективно виконувати завдання під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.

Зважаючи на вагоме значення техніко-криміналістичного забезпечення для виконання завдань кримінального провадження, вважаємо за потрібне звернутися до визначення проблемних аспектів такої діяльності в межах проблематики розслідування контрабанди (оскільки кримінальні правопорушення, пов'язані із контрабандою, доволі поширені, а деякі їх різновиди залишаються латентними).

У 2018 р. обсяг офіційного зовнішньоторговельного обігу України сягнув \$104,5 млрд, що становило приблизно 80 % валового внутрішнього продукту (далі — ВВП) країни. Паралельно, за оцінками, тіньовий імпорт залишався стабільним на рівні майже 10 % ВВП. Із загальної суми надходжень податку на додану вартість (374 млрд грн) основну частку (295,4 млрд грн, або 79 %) отримано завдяки імпортному ПДВ. Разом із митами й акцизами з імпорту ці кошти забезпечили майже половину прибутків Державного бюджету (40,2 %). Після

початку повномасштабної війни у 2022 р. транзит героїну та кокаїну територією України різко скоротився через закриття авіаційних і морських портів, а також через чотириразове зростання їх вартості. Натомість значно зріс обіг синтетичних наркотиків, передусім катіонів і метадону. Ринок синтетичних наркотиків контролюють добре організовані злочинні структури, серед яких і угруповання «Хімпром», що розширило свою діяльність у сферу кібершахрайства.

Із початком війни в нашій державі також збільшилася кількість зброї, що спричинило зростання насильницьких злочинів, включно з випадками домашнього насильства. Хоча масштабного нелегального експорту зброї не зафіксовано, експерти наголошують на необхідності постійно контролювати цей аспект через наявність у країні значної кількості зброї та угруповань, які мають досвід у торгівлі нею. Окрім цього, щороку митне шахрайство й контрабанда тютюнових виробів завдають державі збитків на сотні мільйонів доларів через ухилення від митних зборів або підробку документів¹.

Вивчення механізму вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, дає змогу констатувати, що їх розслідування неможливе без застосування криміналістичної техніки й інших науково-технічних засобів. До того ж застосування науково-технічних засобів для отримання доказової інфор-

мації, як слушно наголошують науковці, обумовлено низкою чинників і має відбуватися у певній послідовності², отже, проблематика техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою,— складне питання, яке до сьогодні не ставало предметом комплексного дослідження.

Мета статті

Визначити сутність і зміст, а також особливості техніко-криміналістичного забезпечення початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою.

Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети застосовано такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, а також спеціальні методи — діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий і узагальнення.

Діалектичний метод забезпечив цілісне розуміння сутності техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди, його місця в системі криміналістичного забезпечення та взаємозв'язків між правовими, організаційними й технічними аспектами такої діяльності.

Системно-структурний метод дав змогу: 1) виокремити основні елементи

- 1 Кукуруза Г., Ніколаєнко С., Лесик М. Аналіз обсягів контрабанди в Україні: масштаби, прямі / непрямі втрати бюджету та економіки / *Ukraine Economic Outlook* : вебсайт. 06.07.2019. URL: <https://surl.li/abrqht> (дата звернення: 27.07.2025) ; Лазарев О., Емельдеш Б., Боярчук Б. Контрабанда та Національна стратегія доходів / Ціна держави : вебсайт. 26.03.2024. URL: <https://cost.ua/kontrabanda-ta-natsionalna-strategiya-dohodiv/> (дата звернення: 27.07.2025) ; Шапошнікова М. Війна трансформує організовану злочинність в Україні, що завдає економічної і соціальної шкоди / Організація Об'єднаних Націй. Україна : вебсайт. 18.07.2025. URL: <https://surl.lu/bcfzmz> (дата звернення: 27.07.2025).
- 2 Сокурєнко В. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування порушень законів і звичаїв війни. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. Вип. 2 (31). С. 12. DOI: [10.32353/khrife.2.2023.02](https://doi.org/10.32353/khrife.2.2023.02) (дата звернення: 27.07.2025).

техніко-криміналістичного забезпечення на початковому етапі розслідування (засоби, методи, умови застосування); 2) визначити роль техніко-криміналістичного забезпечення у структурі кримінального провадження; 3) систематизувати функції слідчого, спеціаліста, експерта й решти уповноважених суб'єктів під час реалізації технічних заходів.

Формально-логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція) сприяли дослідженню складу та характеристик науково-технічних засобів, визначенню порядку їх застосування, а також формулюванню висновків щодо ефективності їх застосування (залежно від типових слідчих ситуацій). Аналіз дав змогу з'ясувати специфіку кожного виду технічних засобів і їхню роль у збиранні доказової інформації, синтез — інтегрувати здобуті дані в цілісну концепцію, індукція — сформулювати загальні положення на підставі аналізу окремих прикладів, дедукція — перевірити теоретичні положення на практиці.

Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення підходів до техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди й інших видів злочинів, розмежування понять «техніко-криміналістичне забезпечення» і «науково-технічне забезпечення», а також вивчення міжнародних стандартів і практик у цій сфері.

Метод узагальнення став у пригоді для формулювання висновків щодо напрямів удосконалення техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди, включно з модернізацією матеріально-технічної бази, уніфікацією методик і підвищенням кваліфікації слідчих і спеціалістів.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Різні аспекти діяльності із розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, на монографічному рівні досліджували: А. Буга³, О. Заверховський⁴, Р. Малюга⁵, А. Полях⁶, І. Рудницький⁷, Я. Фурман⁸, В. Шевчук⁹ та ін.

- 3 Буга А. Ю. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом лікарських засобів : дис. ... д-ра філос. в галузі права. Одеса, 2020. 258 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0822U100024> (дата звернення: 27.07.2025).
- 4 Заверховський О. В. Криміналістична характеристика контрабанди та її значення для правозастосовчої діяльності : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2020. 230 с.
- 5 Малюга Р. В. Кримінальне процесуальне доказування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів у досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 273 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0415U005439> (дата звернення: 27.07.2025).
- 6 Полях А. М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2009. 22 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0409U001634> (дата звернення: 27.07.2025).
- 7 Рудницький І. Л. Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами : дис. ... д-ра філос. в галузі права. Львів, 2019. 250 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/radaphd/1857/dysertaci-yarudnycky.pdf> (дата звернення: 27.07.2025).
- 8 Фурман Я. В. Основи методики розслідування контрабанди культурних цінностей : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 22 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0410U001200> (дата звернення: 27.07.2025).
- 9 Шевчук В. М. Методика розслідування контрабанди: проблеми теорії та практики : монографія. Харків, 2003. 280 с.

Питання техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів докладно розглянуто у працях: В. Бондара¹⁰, В. Гусевої¹¹, Н. Павлюк¹², С. Перліна¹³, В. Сокуренька¹⁴, Р. Степанюка¹⁵, Ю. Чорноуса¹⁶ і багатьох інших. Водночас немає комплексних досліджень щодо техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, з урахуванням типових слідчих ситуацій, що формуються на початковому етапі розслідування.

Викладення основного матеріалу дослідження

У криміналістичній літературі техніко-криміналістичне забезпечення розглядають як комплекс науково-технічних засобів, застосовуваних під час про-

ведення гласних слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, судових процедур, експертних досліджень, а також для інформаційної підтримки досудового розслідування та судового провадження. До його складу належать спеціально розроблені технічні прийоми, методи й методики, призначені для ефективної організації та оптимізації діяльності органів кримінальної юстиції у сфері запобігання кримінальним правопорушенням, їх розслідування та розгляду в суді¹⁷.

Окремо в науковій літературі досліджено поняття техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів підрозділами Служби безпеки України. Нашу увагу привертає такий підхід, адже саме слідчим цих органів підслідна, відповідно до ст. 216 КПК України, контрабанда культурних

- 10 Бондар В. С. Особливості вирішення техніко-криміналістичних завдань досудового розслідування кримінальних правопорушень. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. Вип. 66. С. 284—296. DOI: [10.33994/kndise.2021.66.28](https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.28) (дата звернення: 27.07.2025).
- 11 Гусева В. О., Коломойцев М. М. Техніко-криміналістичне забезпечення діяльності захисника у кримінальному провадженні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2025. № 1 (108). Ч. 1. С. 275—284. DOI: [10.32631/v.2025.1.22](https://doi.org/10.32631/v.2025.1.22) (дата звернення: 27.07.2025).
- 12 Павлюк Н. В. Поняття та інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2015. Вип. 15. С. 96—104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2015_15_15 (дата звернення: 27.07.2025).
- 13 Перлін С. Поняття і види техніко-криміналістичного забезпечення правозастосовної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 221—226. DOI: [10.32849/2663-5313/2020.1.40](https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.1.40) (дата звернення: 27.07.2025).
- 14 Сокуренько В. В. Зазнач. твір. С. 11—24. DOI: [10.32353/khrife.2.2023.02](https://doi.org/10.32353/khrife.2.2023.02) (дата звернення: 27.07.2025).
- 15 Степанюк Р. Л. Деякі питання техніко-криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25.11.2022). Харків, 2022. С. 368—371. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15094> (дата звернення: 27.07.2025).
- 16 Чорноус Ю. М., Дульський О. Л. Поняття та зміст техніко-криміналістичного забезпечення збирання доказів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 445—449. DOI: [10.32782/2524-0374/2023-7/105](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-7/105) (дата звернення: 27.07.2025).
- 17 Павлюк Н. В. Зазнач. твір. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2015_15_15 (дата звернення: 27.07.2025).

цінностей та зброї¹⁸. І. Гора, зокрема, трактує техніко-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів органами Служби безпеки України в широкому й вузькому значеннях. У широкому розумінні науковець називає його системою взаємопов'язаних науково-дослідних, організаційних, інформаційних і матеріально-технічних заходів, здійснюваних у межах окреслених законодавством повноважень і спрямованих на попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру й безпеки людства, тероризму, корупції, організованої злочинності у сфері управління та економіки й інших протиправних дій, які загрожують життєво важливим інтересам України. У вузькому сенсі, як зазначає вчена, техніко-криміналістичне забезпечення полягає у створенні умов для підвищення результативності контррозвідувальної, оперативно-розшукової та слідчої роботи за допомогою розроблення й впровадження технічних засобів і методів збирання та дослідження матеріальних носіїв доказової інформації¹⁹.

Визначати техніко-криміналістичне забезпечення розслідування у двох сенсах пропонують і інші науковці. Наприклад, Ю. Чорноус апелює до теоретичного (наукового) та практичного значень. На її думку, у науковому розумінні це система положень, що регламентують застосування технічних

засобів і здобутих результатів, а також формування комплексу техніко-криміналістичних рекомендацій для слідчих, спеціалістів і експертів. У практичному аспекті це — сукупність приладів, інструментів і пристроїв, застосовуваних під час виконання слідчих, оперативних та експертних дій²⁰.

Висловлено також пропозиції щодо визначення дефініції поняття «техніко-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування контрабанди наркотичних засобів», під яким Д. Стригун розуміє організаційно-функціональну систему, спрямовану на підтримання постійної готовності правоохоронних органів до оперативного й результативного виконання техніко-криміналістичних завдань, а також на практичну реалізацію цих завдань із метою отримання, накопичення, опрацювання та надання доказового статусу криміналістично значущій інформації для її подальшого застосування у процесі розкриття та розслідування зазначеного виду злочинів²¹.

Дослідники також наголошують на важливості безумовного врахування дефініції «забезпечення», представленій крізь призму двох понять, зокрема: 1) як відображення правової діяльності суб'єкта, спрямованої на підтримання певних суспільних відносин; 2) як визначена законом сукупність заходів, що гарантують існування або функціонування

18 Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.07.2025).

19 Гора І. В. Сучасні проблеми техніко-криміналістичного забезпечення розкриття й розслідування злочинів органами Служби безпеки України. *Криміналістика XXI століття* : мат.-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26.11.2010). Харків, 2010. С. 121. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2011/KonferKriminalistika_2010.pdf (дата звернення: 27.07.2025).

20 Чорноус Ю. М. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_6_44 (дата звернення: 27.07.2025).

21 Стригун Д. Ю. Техніко-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування контрабанди наркотичних засобів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 19 с.

певного об'єкта чи процесу²². К. Чаплинський уточнює, що забезпечення можна тлумачити у статичному вимірі — як сукупність засобів, методів і інструментів, призначених для виконання конкретних завдань, а також умов, що сприяють цьому процесу, і в динамічному — як процес створення та надання зазначених засобів і умов. На його думку, поняття «забезпечення» охоплює як власне криміналістичне забезпечення, так і інші його різновиди, пов'язані із застосуванням криміналістичних засобів і методів²³. Варто зауважити, що сьогодні доволі активно послуговуються поняттям «науково-технічне забезпечення».

В. Шепітько, В. Шевчук і Н. Павлюк зазначають, що «загальне значення науково-технічного забезпечення слідчої діяльності полягає в тому, що воно дозволяє: оптимізувати протидію правозастосовних органів сучасним викликам злочинності; підтримувати та гарантувати високий рівень ефективності досудового розслідування. Якщо розглядати значення науково-технічного забезпечення слідчої діяльності детальніше, то можна стверджувати, що воно криється у наданні можливостей: а) набуття максимальної ефективності здійснення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій; б) підвищення якості виявлення, фіксації, вилучення, збереження й дослідження слідів та речових доказів з метою розкриття кримінального правопорушення та встановлення винного; в) розширення пізнавальних можливостей слідчого та

інших уповноважених осіб, формування їх професійної майстерності; г) досягнення високої якості візуалізації інформації для інших учасників кримінального провадження та суду; ґ) скорочення термінів досудового розслідування; д) визначення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень, отримання інформації про правопорушення, що вчиняються або готуються»²⁴.

Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності можна визначити як складову криміналістичного забезпечення, що є системою заходів з упровадження у практику досудового розслідування новітніх наукових розробок, спрямованих на розширення та модернізацію арсеналу науково-технічних засобів, а також удосконалення організаційних і правових механізмів їх застосування уповноваженими суб'єктами. За змістом воно охоплює комплекс взаємопов'язаних наукових, організаційних, правових і методичних питань, які утворюють єдину систему та взаємообумовлюють одне одного²⁵. Наведене визначення, на нашу думку, доволі широке, оскільки охоплює ще й наукові питання. Уважаємо, що поняття «науково-технічне забезпечення слідчої діяльності» і «техніко-криміналістичне забезпечення розслідування» співвідносяться як ціле і часткове, де перше є практичним аспектом реалізації другого.

Зауважимо також, що техніко-криміналістичне забезпечення пропонують класифікувати за кількома рівнями:

22 Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ, 2005. С. 110.

23 Чаплинський К. О. Поняття та сутність тактичного забезпечення досудового розслідування. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_6_43 (дата звернення: 27.07.2025).

24 Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Шевчук В. М. та ін. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального провадження : монографія / за заг. ред. В. Ю. Шепітька. Харків, 2021. С. 24. URL: <https://surl.lu/govfmm> (дата звернення: 27.07.2025).

25 Там само. С. 28—29. URL: <https://surl.lu/govfmm> (дата звернення: 27.07.2025).

- 1) залежно від галузі судочинства (кримінальне, адміністративне, цивільне, господарське);
- 2) з урахуванням стадій кримінального процесу (досудове розслідування, судовий розгляд);
- 3) у контексті розслідування окремих видів злочинів на етапі досудового провадження;
- 4) як технічну підтримку проведення конкретних слідчих і розшукових дій із залученням фахівців²⁶.

На нашу думку, суттєвою є відмінність техніко-криміналістичного забезпечення на різних етапах розслідування. Особливо це стосується контрабанди, де таке забезпечення на початковому етапі суттєво зумовлює ефективність подальших етапів розслідування.

Визначення сутності та змісту техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, не може оминати увагою питання різновиду самих науково-технічних засобів, які застосовують під час розслідування. У науковій літературі науково-технічні засоби трактують як комплекс різноманітних методик, універсального технічного обладнання та спеціально розроблених інструментів, приладів, апаратів, матеріалів, технологічних рішень, а також тактичних і технічних прийомів, призначених для їх ефективного застосування. Такі засоби слугують для виявлення, документування, вилучення та дослідження слідів злочинної

діяльності з метою підвищення результативності роботи органів дізнання, досудового розслідування, судових інстанцій, а також для запобігання вчиненню правопорушень²⁷.

Здебільшого науково-технічні засоби застосовують під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій і проведення криміналістичних експертиз. Найбільш поширеною слідчою (розшуковою) дією під час розслідування контрабанди (зокрема, на початковому етапі) є огляд приміщень державних і недержавних підприємств, установ, організацій (території митниць, поштові приміщення тощо). Водночас до найважливіших завдань огляду місця провезення (пронесення) контрабанди належать виявлення та фіксування слідів протиправної діяльності, а також самого предмета контрабанди.

Найчастіше контрабанду провозять (проносять) із застосуванням схованок або інших способів фізичного маскування, що ускладнюють візуальне виявлення контрабандних предметів; із наданням контрабандним предметам зовнішнього вигляду інших речей; із поданням митним органам підроблених або незаконно отриманих документів, документів із неправдивими відомостями або таких, що є законною підставою для переміщення інших предметів²⁸.

Це суттєво ускладнює процес виявлення ознак кримінального правопорушення, а тому актуалізується завдання щодо визначення та застосування

26 Перлін С. І. Знач. твір. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.1.40 (дата звернення: 27.07.2025).

27 Коваленко В. В. Актуальні проблеми застосування науково-технічних засобів спеціалістами при провадженні слідчих дій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. С. 7. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/handle/123456789/545> (дата звернення: 27.07.2025).

28 Шевчук В. М. Розділ VIII «Розслідування контрабанди» / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків, 2006. С. 481–537. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/PRAVO/Shepitko_Rozslid_2006.pdf (дата звернення: 27.07.2025).

техніко-криміналістичних засобів. І. Рудницький слушно зауважує, що «особливістю слідчого огляду у кримінальних провадженнях про контрабанду наркотиків є те, що в ході його проведення використовуються різноманітні техніко-криміналістичні засоби, зокрема: для пошуку і виявлення контрабанди наркотиків в ручній поклажі та багажу на місці події застосовують рентгенівську і рентгено-телевізійну апаратуру, прилади ехолокації, прилади-сигналізатори, засоби для відкриття упаковки ящиків, контейнерів, а також спеціальні набори хімічних реактивів для експрес-аналізу речовин і матеріалів, пошукові тварини. При підозрі особи, що перевозить наркотичні засоби у черевній порожнині, її піддають рентгену»²⁹. Те саме стосується і контрабанди вогнепальної зброї, вибухових пристроїв, боеприпасів, радіоактивних, отруйних і сильнодіючих речовин.

У діяльності із виявлення та фіксування слідів кримінального правопорушення для виявлення предметів контрабанди широко застосовують різноманітні технічні засоби — від оглядових металодетекторів, ендоскопів і щупів до обладнання для радіаційного контролю (такого, як дозиметри й інші вимірювальні прилади). Окрім того, послугуються спеціальними комплектами хімічних реагентів, що дають змогу оперативно проводити аналіз речовин і матеріалів³⁰.

Поміж науково-технічних засобів, які застосовують для виявлення ви-

бухонебезпечних предметів, сьогодні особлива роль належить фото- та відеотехніці. Це зумовлено тим, що під впливом кисню характеристики вибухових речовин зазнають змін, що згодом може негативно вплинути на умови їх збереження, транспортування та подальшого дослідження³¹. Водночас виявлення згаданих предметів і речовин також може відбуватися із залученням кінолога з розшуковим собакою.

З огляду на проведений аналіз слідчої та судової практики можемо зауважити, що під час виявлення фактів контрабанди недостатньо послуговуються можливостями одорологічних досліджень, які в таких умовах можуть мати вагомий доказовий потенціал. Для вилучення запахових слідів важливо забезпечити наявність цілого комплексу засобів, поміж яких: шматки чистої бавовняної тканини (наприклад, байки, фланелі або марлі) розміром приблизно 10×15 см (марлю складають у 3—4 шари). Додатково застосовують алюмінієву фольгу в рулоні й паперові конверти (призначені для пакування загорнутих у фольгу предметів). Для зберігання слідів запахової інформації стануть у пригоді чисті скляні банки з металевими кришками (полімерні пакети або пластикові кришки неприпустимі — вони здатні поглинати та пропускати пахучі речовини). У такому комплекті також потрібен пульверизатор із водопровідною водою, два великі анатомічні пінцети та товсті гумові рукавички (напри-

29 Рудницький І. Л. Знач. твір. С. 164. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/radaphd/1857/dysertaciyarudnyckyy.pdf> (дата звернення: 27.07.2025).

30 Шевчук В. М. Розділ VIII ... URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/PRAVO/Shepitko_Rozslid_2006.pdf (дата звернення: 27.07.2025).

31 Приходько Ю. Особливості техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з кримінальними вибухами. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2015. № 5/1. С. 106—113. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1050d76c-90cd-40a6-846f-083b438679cc/content> (дата звернення: 27.07.2025).

клад, якості «лужно-кислотні») ³². Отже, важливо забезпечити наявність цілої низки предметів, здавалося б, побутового вжитку, однак не всі вони є традиційними складовими слідчих валіз.

У контексті виявлення та подальшого пакування культурних цінностей (за результатами проведеного огляду), слід наголосити на важливості їхнього пакування. Пакування культурних цінностей потребує особливої уваги й обережності, щоб забезпечити їх збереження та запобігти пошкодженню під час транспортування або зберігання. Це передбачає застосування відповідних матеріалів, технік і спеціальних знань про конкретні різновиди цінностей.

Наведені положення стосуються тих слідчих ситуацій, де ознаки кримінального правопорушення виявили працівники прикордонної або митної служби чи представники поштових підприємств. Водночас непоодинокими є ситуації, коли подібні факти реєструють за результатами здійснення оперативно-розшукової діяльності, під час розслідування інших кримінальних правопорушень, за заявами фізичних осіб, представників підприємств, установ, організацій тощо.

У ситуаціях, де виявленню предмета контрабанди передуює проведення вербальних слідчих (розшукових) дій (зокрема, допиту), а також негласних слідчих (розшукових) дій, особливості техніко-криміналістичного забезпечення зумовлені видом і характером цих дій.

Під час допиту технічні засоби фіксування — це передусім аудіо-, відеозапис, а також фотознімання й інші засоби, що дають змогу зафіксувати процес допиту і здобуті дані. Цими засобами послуговуються для забезпечення достовірності показань та об'єктивності фіксування слідчої (розшукової) дії.

До складових криміналістичного забезпечення проведення негласних слідчих (розшукових) дій належать:

- 1) науковий аналіз сутності та практичних аспектів негласних слідчих (розшукових) дій із метою пошуку напрямів підвищення їх результативності;
- 2) розроблення практичних порад для вдосконалення тактики й методики проведення таких дій, а також удосконалення технічних засобів і способів їх застосування на основі фундаментальних положень криміналістики й оперативно-розшукової діяльності;
- 3) перевірка та впровадження зазначених рекомендацій у роботу правоохоронних органів;
- 4) підготовка й підвищення кваліфікації слідчих та оперативних працівників, спрямована на формування в них необхідних професійних навичок для якісного здійснення негласних слідчих (розшукових) дій ³³.

Аналіз положень Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні

32 Юсупов В. В., Антошук А. О., Приходько Ю. П. та ін. Використання службових собак кінологічними підрозділами Національної поліції України для виявлення вибухових речовин в умовах воєнного стану : метод. рек. Київ, 2023. С. 39. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3723aed3-5084-47e5-baba-2f96a8d3c373/content> (дата звернення: 27.07.2025).

33 Грібов М. Л. Зміст та основні напрями криміналістичного забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 37. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Gribov.pdf (дата звернення: 27.07.2025).

свідчить про можливість застосування широкого переліку технічних і науково-технічних засобів, призначених для фіксування, перехоплення, опрацювання та збереження інформації, а також для забезпечення прихованого спостереження і контролю за об'єктами, особами тощо³⁴.

Так, під час аудіо- та відеоконтролю особи або місця послугуються мініатюрними й замаскованими камерами, прихованими мікрофонами, аудіо- та відеореєстраторами з можливістю дистанційного передавання сигналу, а також приладами нічного бачення, тепловізорами й засобами стабілізування звуку. Для зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж застосовують спеціалізовані пристрої перехоплення телефонних розмов, системи моніторингу інтернет-трафіку, програмно-апаратні комплекси для зняття даних з мобільних мереж.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем забезпечують застосуванням апаратно-програмних комплексів комп'ютерної експертизи, пристроїв для копіювання даних з персональних комп'ютерів, серверів і мобільних телефонів, програм для відновлення видалених файлів і дешифрування захищених масивів інформації, а також інструментів віддаленого доступу. Під час огляду й вилучення кореспонденції можуть застосовувати пристрої для безслідного розпакування поштових відправлень, рентгенівські сканери, хімічні реагенти для виявлення заборонених речовин, маркувальні засоби на кшталт мікродотів або невидимого чорнила, а також GPS-маячки, умонтовані в пакування.

Для обстеження публічно недоступних місць, житла або іншого володіння особи послугуються ендоскопами й бороскопами, тепловізійними камерами, металодетекторами, детекторами електроніки, нелінійними локаторами, а також спеціальними засобами для встановлення прихованих записувальних пристроїв. Під час спостереження за особою, річчю або місцем у публічно доступних просторах представники правоохоронних органів можуть застосовувати оптичні прилади (біноклі, телеоб'єктиви), дрони з камерами, приховані GPS-трекери, відеореєстратори транспортних засобів, комплекси радіомоніторингу.

Під час здійснення контролю за скоєнням злочину, у процесі спеціальних слідчих експериментів або імітування обстановки злочину застосовують муляжі цінностей, пакунки з безпечними замінниками наркотичних засобів або вибухових речовин, контрольовані товари з прихованими камерами, а також радіомаяки для відстежування переміщення. Під час виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованих груп застосовують засоби легендування, пристрої зв'язку, безшумні засоби запису, а також захищені канали передавання даних.

Отже, технічні й науково-технічні засоби у межах негласних слідчих (розшукових) дій охоплюють як спеціалізоване обладнання для збирання та фіксування інформації, так і допоміжні інструменти для забезпечення прихованості й безпеки дій, що дає змогу ефективно виконувати завдання кримінального провадження, не розкриваючи їхню

34 Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : затв. наказ. Генпрокуратури України, МВС України, СБ України, Адміністр. Держприкордонслужби України, Мінфіну України, Мін'юсту України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 27.07.2025).

суть об'єктові спостереження. Такі самі різновиди техніко-криміналістичних засобів можуть застосовувати і під час проведення гласних слідчих (розшукових) дій.

У контексті окреслення перспектив удосконалення техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди варто зауважити, що найважливішим напрямом є модернізація наявних технічних засобів і впровадження новітніх технологій, здатних підвищити ефективність виявлення, фіксування та дослідження слідів протиправної діяльності й доказів. До таких належать портативні мас-спектрометри, рентгенівські сканери нового покоління, системи 3D-рентгенографії, сучасні сенсори та детектори, здатні знаходити схованки або предмети, замасковані під інші речі. Значний потенціал має застосування штучного інтелекту для автоматизованого аналізу відео- та фотоматеріалів, телекомунікаційних даних, а також інтеграція безпілотних літальних апаратів і роботизованих платформ для огляду важкодоступних місць. Окремо слід відзначити розвиток цифрової криміналістики, зокрема створення мобільних комплексів для оперативного вилучення, відновлення та дешифрування даних з електронних носіїв, мобільних телефонів і хмарних сервісів.

Водночас необхідно вдосконалювати науково-методичне забезпечення: розробляти уніфіковані методики виявлення, фіксування та вилучення слідів і доказів під час розслідування різних видів контрабанди, створювати алгоритми дій для початкового етапу розслідування, коли оперативність і точність мають вирішальне значення, а також активізувати застосування одорологічних досліджень як перспективного, але недостатньо поширеного інструмента у фіксуванні механізму злочинної діяльності.

Матеріально-технічну базу доцільно доповнити стандартними наборами слідчих валіз, укомплектованих з урахуванням специфіки різних видів контрабанди, мобільними криміналістичними лабораторіями для експрес-аналізу на місці події та спеціалізованими засобами для пакування культурних цінностей, вибухонебезпечних речовин або швидкопсувних предметів.

Не менш важливими є підготовка й підвищення кваліфікації представників органів досудового розслідування та спеціалістів. Для цього доцільно проводити регулярні тренінги із застосування сучасних технічних засобів, симуляційні навчання та спільні міжвідомчі навчання Служби безпеки, Митної та Прикордонної служб, Міністерства внутрішніх справ, Бюро економічної безпеки України. Це сприятиме узгодженню тактики дій і забезпечить ефективне застосування технічних ресурсів у комплексі.

Додаткового значення набуває розвиток інформаційно-аналітичної підтримки. Ідеться про створення єдиних баз даних, що міститимуть інформацію про предмети та суб'єктів учинення контрабанди, про інтеграцію систем відеоаналітики й аналітичних відомостей щодо поведінкових патернів у місцях потенційного вчинення злочинів, а також про впровадження інструментів автоматичного аналізу ризиків.

Завершальним, але не менш суттєвим аспектом є вдосконалення законодавчої та нормативної баз. Необхідно актуалізувати норми, що регулюють застосування нових технічних методів збирання доказів, окреслити стандарти зберігання та застосування результатів техніко-криміналістичних досліджень, а також урегулювати порядок взаємодії між відомствами, які залучено до протидії контрабанді.

Отже, перспективи розвитку техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди обумовлено комплексним підходом, який охоплює модернізацію технічних засобів, методичну уніфікацію, підвищення професійної майстерності слідчих та оперативних працівників, розвиток матеріальної бази й осучаснення нормативної. Саме поєднання цих чинників здатне забезпечити точність, доказову цінність і швидкість отримання результатів.

Висновки

Проведене дослідження дає змогу визначити техніко-криміналістичне забезпечення розслідування контрабанди як організаційно-функціональну систему, спрямовану на створення та підтримання готовності правоохоронних органів до швидкого й результативного виконання завдань кримінального провадження. У структурі цієї системи особливе місце посідає науково-технічне забезпечення, орієнтоване на застосування технічних засобів і прийомів у процесі розслідування злочинів, що становить її практичну складову.

На підставі узагальнення теоретичних підходів і практики розслідування кримінальних правопорушень, зауважимо, що особливості застосування науково-технічних засобів зумовлені слідчими ситуаціями, характерними для контрабанди, які своєю чергою визначають алгоритм слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій.

Перспективи вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабанди полягають у поєднанні технологічних інновацій, удосконаленні методичного підходу, підвищенні кваліфікації представників органів досудового розслідування, роз-

ширенні матеріально-технічної бази й забезпеченні належного правового регулювання застосування науково-технічних засобів. Саме поєднання цих чинників здатне забезпечити точність, доказову цінність і швидкість отримання результатів слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, а також судових експертиз у цій складній категорії кримінальних правопорушень.

Technical and Forensic Support at the Initial Stage of Smuggling Investigation

Yurii Kovalov

This paper primarily considers the essence, content and peculiarities of technical and forensic support at the initial stage of investigating crimes involving smuggling. To fulfill this goal, general scientific methods of analysis and synthesis, induction and deduction, as well as special methods: dialectical, system-structural, comparative-legal and method of generalization are implemented. It has been found that technical and forensic support is a set of organisational and technical measures encompassing efficient application of scientific and technical means and methods for the detection, recording, seizure and examination of evidentiary information. Having generalised theoretical approaches and practices in the investigation of criminal offences, the author points out that peculiarities of applying scientific and technical means are conditioned by investigative situations characteristic of smuggling, which in turn determine the algorithm of investigative (search) and covert investigative (search) actions. Prospects for enhancing technical and forensic support for smuggling investigations primarily lie in combining technological innovations, refining methodological approaches, upgrading the skills of pre-trial investigation agencies, expanding material and technical resources, and ensuring proper legal regulation of the use of scientific and technical means. Only the integration of these

factors can ensure the accuracy, promptness and probative value of both results obtained from investigative and other procedural actions and forensic examinations in this complex category of criminal offences.

Keywords: forensic support; pre-trial investigation; initial stage; scientific and technical tool; forensic scientist specializing in criminalistics.

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному або некомерційному секторах.

Відмова

від відповідальності

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізуванні даних, рішенні про публікацію або підготовку рукопису.

Учасники

Автор зробив свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і бере на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

Декларація

щодо конфлікту інтересів

Автор заявляє, що у нього відсутній конфлікт інтересів.

References

- Bondar, V. S. (2021). Osoblyvosti vyrishennia tekhniko-kryminalistychnykh zavdan dosudovoho rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen [Features of the solution of technical and criminalistic problems of the pre-trial investigation of criminal offenses]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*. Vyp. 66. DOI: 10.33994/kndise.2021.66.28 [in Ukrainian].
- Buha, A. Yu. (2020). *Metodyka rozsliduvannia zlochyniv, pov'iazanykh z nezakonnym obihom likarskykh zasobiv* [Methods of investigation of crimes associated with drug trafficking] : dys. ... d-ra filos. v haluzi prava. Odesa. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0822U100024> [in Ukrainian].
- Chaplynskyi, K. O. (2011). Poniattia ta sutnist taktychnoho zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannia [Concept and essence of pre-trial investigation tactical support]. *Pravo i suspilstvo*. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_6_43 [in Ukrainian].
- Chornous, Yu. M. (2011). Tekhniko-kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv [Technical and forensic support for crime investigation]. *Pravo i suspilstvo*. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_6_44 [in Ukrainian].
- Chornous, Yu. M., Dul'skyi, O. L. (2023). Poniattia ta zmist tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia zbyrannia dokaziv [The concept and content of technical and forensic support for the evidence gathering]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*. № 7. DOI: 10.32782/2524-0374/2023-7/105 [in Ukrainian].
- Furman, Ya. V. (2009). *Osnovy metodyky rozsliduvannia kontrabandy kulturnykh tsinnosti* [The fundamentals of methodology of investigation of cultural property smuggling] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0410U001200> [in Ukrainian].
- Gribov, M. (2017). Zmist ta osnovni napriamy kryminalistychnoho zabezpechennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [The contents and the main directions of criminalistics security of covert investigative (detective) actions]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva*. № 1. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Gribov.pdf [in Ukrainian].
- Hora, I. V. (2010). Suchasni problemy tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia rozkryttia ta rozsliduvannia zlochyniv orhanamy Sluzhby bezpeky Ukrainy [Current issues in technical and forensic support for the detection and investigation of crimes by the Security Service of Ukraine]. *Kryminalistyka XXI stolittia : mat-ly mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kharkiv, 25–26.11.2010). Kharkiv. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2011/KonferKriminalistika_2010.pdf [in Ukrainian].

- Husieva, V. O., Kolomoitsev, M. M. (2025). Tekhniko-kryminalistychnе zabezpechen- nia diialnosti zakhysnyka u kryminalnomu provadzhenni [Technical and forensic sup- port of a defence counsel in criminal pro- ceedings]. *Visnyk Kharkivskoho natsional- noho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1 (108). Ch. 1. DOI: 10.32631/v.2025.1.22 [in Ukrainian].
- Kovalenko, V. V. (2004). *Aktualni problemy zas- tosuвання naukovo-tekhnichnykh zasobiv spetsialistamy pry provadzhenni slidchykh dii* [Actual problems of application of scientific and technical means by experts at carrying out of investigatory actions] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URI: [https://rep. dnuvs.ukr.education/handle/123456789/545](https://rep.dnuvs.ukr.education/handle/123456789/545) [in Ukrainian].
- Kukuruza, H., Nikolaienko, S., Lesyk, M. (2019). *Analiz obsiahiv kontrabandy v Ukraini: masshtaby, priami / nepriami vtraty biudzhetu ta ekonomiky* [Analysis of smuggling volumes in Ukraine: scope, direct and indirect im- pacts on the budget and economy] / Ukraine Economic Outlook : vebсайт. 06.07.2019. URL: <https://surl.li/abrqht> [in Ukrainian].
- Lazarev, O., Emeldesh, B., Boiarchuk, B. (2024). *Kontrabanda ta Natsionalna stratehiia dokho- div* [Smuggling and National Income Strategy] / Tsina derzhavy : vebсайт. 26.03.2024. URL: <https://cost.ua/kontrabanda-ta-natsio- nalna-strategiya-dohodiv/> [in Ukrainian].
- Luk'ianchikov, Ye. (2005). *Metodolohichni zasady informatsiinoho zabezpechennia rozsliduvan- nia zlochyniv* [Methodological Principles of Informational Support for Crime Investiga- tion] : monohrafiia. Kyiv [in Ukrainian].
- Maliuha, R. V. (2015). *Kryminalne protsesualne dokazuvannia kontrabandy narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analohiv chy prekursoriv abo falsyfikovanykh li- karskykh zasobiv u dosudovomu rozsliduvanni* [Criminal procedure proving of smuggling of narcotics, psychotropic substances, their analogues or precursors or counter- feit drugs in pre-trial investigation] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URL: <https://uaca- demic.info/ua/document/0415U005439> [in Ukrainian].
- Pavliuk, N. V. (2015). Poniattia ta innovatsiini zasady tekhniko-kryminalistychnoho za- bezpechennia rozsliduvannia zlochyniv [The Notion and Innovation Foundations of Technical and Criminalistic Support for Investigation of Crimes]. *Teoriia ta prak- tyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Tpsek_2015_15_15 [in Ukrainian].
- Perlin, S. (2020). Poniattia i vydy tekhniko- kryminalistychnoho zabezpechennia pravo- zastosovnoi diialnosti [Concepts and types of technical and forensic support in the application of law]. *Pidpryemnytstvo, hos- podarstvo i pravo*. № 1. DOI: 10.32849/2663- 5313/2020.1.40 [in Ukrainian].
- Poliakh, A. M. (2009). *Kryminalistychna kharak- terystyka ta osnovy rozsliduvannia kontraban- dy narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analohiv abo prekursoriv* [The criminalistic characteristics and the bas- is of investigation of narcotics smuggling, psychotropic substances, their analogues and precursors trafficking] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: [https:// uacademic.info/ua/document/0409U001634](https://uacademic.info/ua/document/0409U001634) [in Ukrainian].
- Prykhodko, Yu. (2015). Osoblyvosti tekhn- niko-kryminalistychnoho zabezpechen- nia rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh z kryminalnymy vybukhamy [Peculiarities of technical and forensic support in inves- tigating crimes involving criminal explo- sions]. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 5/1. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/ api/core/bitstreams/1050d76c-90cd-40a6- 846f-083b438679cc/content> [in Ukrainian].
- Rudnytskyi, I. L. (2019). *Osoblyvosti vyavlen- nia ta rozsliduvannia kontrabandy narkotychnykh zasobiv, shcho vchyniautsia orhanizovany- my zlochynnymy hrupamy* [Features of exposure and investigation of contraband goods of narcotic facilities that is accomplished by the organized criminal groups] : dys. ... d-ra filos. v haluzi prava. Lviv. URL: <https://lpnu. ua/sites/default/files/2020/radaphd/1857/ dysertaciyarudnykyy.pdf> [in Ukrainian].
- Shaposhnikova, M. (2025). *Viina transformuie orhanizovanu zlochynnist v Ukraini, shcho zavdaie ekonomichnoi i sotsialnoi shkody* [The War's Transformation of Organized Crime in Ukraine: Economic and Social Conse- quences] / Orhanizatsiia Obiednanykh

- Natsii. Ukraina : vebsait. 18.07.2025. URL: <https://surl.luh.govfmm> [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu., Konovalova, V. O., Shevchuk, V. M. ta in. (2021). *Naukovo-tekhnicne zabezpechennia slidchoi diialnosti v umovakh zmahalnoho kryminalnoho provadzhennia* [Scientific and technical support for investigative activities in adversarial criminal proceedings] : monohrafiia / za zah. red. V. Yu. Shepitka. Kharkiv. URL: <https://surl.luh.govfmm> [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. M. (2003). *Metodyka rozsliduvannia kontrabandy: problemy teorii ta praktyky* [Smuggling investigation methodology: problems of theory and practice] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. M. (2006). Rozdil VIII «Rozsliduvannia kontrabandy» [Section VIII ‘Smuggling Investigation’] / V. Yu. Shepitko, V. O. Konovalova, V. A. Zhuravel ta in. *Rozsliduvannia zlochyniv u sferi hospodarskoi diialnosti: okremi kryminalistychni metodyky* : monohrafiia ; za red. V. Yu. Shepitka. Kharkiv. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/PRAVO/Shepitko_Rozslid_2006.pdf [in Ukrainian].
- Sokurenko, V. (2023). Technical and Forensic Support for the Investigation of Violations of Laws and Customs of the War. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. Is. 2 (31). DOI: 10.32353/khrife.2.2023.02.
- Stepaniuk, R. L. (2022). Deiaki pytannia tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia voiennykh zlochyniv [Technical and forensic support issues for war crime investigation]. *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu* : tezy dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 25.11.2022). Kharkiv. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15094> [in Ukrainian].
- Stryhun, D. Yu. (2011). *Tekhniko-kryminalistychnie zabezpechennia rozkryttia ta rozsliduvannia kontrabandy narkotychnykh zasobiv* [Technical and forensic support for the disclosure and investigation of drug smuggling] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].
- Yusupov, V. V., Antoshchuk, A. O., Prykhodko, Yu. P. ta in. (2023). *Vykorystannia sluzhbovykh sobak kinolohichnymy pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy dlia vyjavlennia vybukhovykh rechovyh v umovakh voiennoho stanu* [Use of service dogs by the National Police of Ukraine's canine units to detect explosives under martial law] : metod. rek. Kyiv. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3723aed3-5084-47e5-baba-2f96a8d3c373/content> [in Ukrainian].
- Zaverkhovskiy, O. V. (2020). *Kryminalistychna kharakterystyka kontrabandy ta yiyi znachennya dlya pravozastosovchoyi diyal'nosti* [Forensic characterization of smuggling and its importance for law application] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].

Ковальов, Ю. (2025). Техніко-криміналістичне забезпечення початкового етапу розслідування контрабанди. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 3 (40). С. 88–103. DOI: 10.32353/khrife.3.2025.07.